

Keskustanuorten maatalouspoliittinen linjapaperi

Keskustanuoret näkevät maatalouden yhtenä kestävästä yhteiskunnan peruspilarina, sillä jos meillä ei ole viljelijöitä, ei ole myöskään kotimaista ruokaa, omavaraisuutta eikä elävää maaseutua. Ilman muutoksia nykyiseen toimintaympäristöön, uskomme tämän pilarin olevan sortumavaarassa. Heikko kannattavuus pakottaa tiloja kasvattamaan toimintaansa ja nostamaan yritysten riskiä. Pankit ovat myös lainapäätöksissään kriittisempiä kuin koskaan, ja yrittäjät taas väsyneitä, sillä kokevat olevansa alistetussa asemassa yhteiskunnassa. Luontokato ja ilmastonmuutos pakottavat myös maataloutta muuttumaan ja sopeutumaan, niin nyt kuin tulevaisuudessakin.

Maatiloja on Suomessa vuonna 2025 noin 40 000. Maatalous työllistää suoraan yli 80 000, ja välillisesti noin 340 000 henkilöä joka vastaa merkittävää osuutta koko maan työvoimasta.

Keskustanuorten maatalous- ja eläinpoliittinen linjapaperi kokoaa yhteen järjestön tavoitteet ja ongelmat maatalouden suhteen. Tavoitteenamme on maatalous, jossa viljelijän työ kannattaa, luonto voi hyvin, ja suomalaisella kuluttajalla on aina mahdollisuus valita kotimainen vastuullisesti tuotettu ruoka. Maatalouteen panostaminen on myös investointi koko yhteiskunnan kriisinkestävytyteen sekä huoltovarmuuteen. Uskomme, että maatalouspolitiikka voi olla nykyistä reilumpaa ja kestävämpää sekä tulevaisuuteen katsovaa.

Linjapaperi on jaettu kestävästä kehityksen kolmeen osaan: sosiaaliseen, ympäristölliseen ja taloudelliseen kestävytyteen:

- Sosiaalisen kestävytyden osiossa käsitellään hyvinvoinnin ja jaksamisen, tasa-arvon, elinvoimaisuuden, koulutuksen, maahanmuuton ja yhteisöllisyyden teemoja.
- Ympäristöllisessä kestävytydessä avaamme ratkaisujamme ilmastonmuutoksen hillitsemiseksi, luonnon monimuotoisuuden parantamiseksi sekä luomutuotannon mahdollisuuksien suhteen.
- Taloudellisen kestävytyden osiossa käsittelemme yrittämiseen liittyviä haasteita, vientiä, ruokaketjun tulonjakoa, omavaraisuutta sekä omistajavaihdoksia.

Linjapaperin tehtävänä on viitoittaa Keskustanuorten näkemyksiä maatalouden tulevaisuudesta ja tarjota keskusteluun rakennuspalikoita sen kunnianpalautukselle. Maaseudulla on tulevaisuus, ja se on meistä kiinni, millaisen tulevaisuuden siitä luomme.

Maatalouspoliittisen työryhmän puheenjohtaja
Antti Paunonen

Sosiaalisesti kestävä maatalous on koko yhteiskunnan etu

Ilman viljelijöitä ei ole kotimaista ruokaa, huoltovarmuutta eikä elävää maaseutua. Maatalous ei ole vain ruoan tuotantoa ja maankäyttöä - se on koko yhteiskuntamme selkäranka. Se on ihmisten arkea, työtä ja elämää, joka kytkeytyy laajasti huoltovarmuuteen, aluetalouteen, ympäristön tilaan ja kulttuuriseen perintöön. Sosiaalisesti kestävä maatalous turvaa viljelijöiden toimeentulon ja hyvinvoinnin. Se pitää maaseudun elävänä ja varmistaa, että kaikilla suomalaisilla on jatkossakin mahdollisuus kuluttaa kotimaista, eettisesti ja kestävästi tuotettua ruokaa.

Maatalous on myös merkittävä työllistäjä sekä suoraan että välillisesti elintarviketeollisuuden, kuljetusalan ja palveluiden kautta. Kun maatalouden edellytykset ovat kunnossa, hyötyvät siitä koko yhteiskunta sekä kansantalous, että ympäristö kuin kuluttajatkin.

Viljelijöiden hyvinvointi ja oikeudenmukainen toimeentulo

Viljelijät ansaitsevat oikeudenmukaisen tulotason, kohtuullisen työtaakan ja turvallisen arjen. Nykyinen maatalouden kannattavuuskriisi rapauttaa jaksamista ja heikentää alalle hakeutumista, mikä vaarantaa koko ruoantuotannon jatkuvuuden. On koko yhteiskunnan etu varmistaa, että viljelijän työ kannattaa. Tuotannon riskit, kuten hintavaihtelut, äärisääliöt, luonnonkatastrofit tai taudit eivät yksipuolisesti saa kaatua tuottajan harteille.

Tarvitsemme:

- Reilumpaa markkina-asemaa tuottajille elintarvikeketjussa esimerkiksi määrittämällä kaupan omat merkit kilpailuasetelmaltaan epäreiluiiksi.
- Vahvempaa kriiseihin varautumista ja ennakoitavampaa tukipolitiikkaa.
- Suomalaisen lomitusjärjestelmän olemassaolon turvaamista ja parantamista edelleen eri tuotantolinjojen tarpeet huomioiden.
- Sosiaaliturvan kehittämistä vastaamaan maatalousyrittäjyyden erityispiirteitä.

Maatalousyrittäjyys on fyysisesti ja henkisesti kuormittavaa työtä, jossa riskit ovat suuret ja lomaa on vaikea järjestää. Sosiaaliturvan on vastattava maatalousyrittäjyyden erityispiirteisiin ja tarjottava turvaa elämän eri vaiheissa - niin sairastuessa, vanhetessa, kuin kriisejä kohdatessa. Nykyinen järjestelmä ei riittävästi huomioi maatalouden kausiluonteisuutta, tulon vaihteluja tai perhetilojen erityispiirteitä.

Sosiaaliturvan kehittäminen on osa maatalouden vetovoimaisuutta ja huoltovarmuutta. Se tukee jaksamista, mahdollistaa yrittäjyyden eri elämäntilanteissa ja vahvistaa alan houkuttelevuutta uusille toimijoille.

Tämän vuoksi esitämme, että:

- Kehitetään yrittäjän sairausvakuutusta siten, että viljelijällä on oikeus riittävään toimeentuloon myös sairastuessaan ja aito mahdollisuus lomitukseen sairasloman ajaksi.
- Vahvistetaan eläketurvaa niin, että pitkä työura maataloudessa takaa kohtuullisen eläkkeen, myös osa-aikaisille ja perhetiloilla työskenteleville.
- Lisätään sosiaaliturvan joustavuutta, jotta maataloustyö on mahdollista yhdistää muihin ansiotöihin ilman, että turva heikkenee.
- Huomioidaan perhevapaiden ja lastenhoidon järjestäminen maatilaympäristössä osana sosiaaliturvaa. Parannetaan tietoisuutta erityisraskausrahan hakemisesta työterveyshuollon kautta.
- Tarjotaan neuvontaa ja ohjausta sosiaaliturva-asioissa osana maatalousneuvojen ja yrittäjäpalveluiden kokonaisuutta.

Reilu ja tasa-arvoinen tukipolitiikka

Sosiaalinen kestävyys tarkoittaa myös oikeudenmukaista politiikkaa: pienet ja keski-suuret tilat eivät saa jäädä kehityksestä jälkeen. Trendi, jonka myötä alalla pärjääminen vaatii kohtuuttoman suuria investointeja, tulisi saada pysäytetyksi. Viljelijöiden on voitava menestyä eri puolilla maata.

Tukijärjestelmien tulee:

- Kohdistua aktiiviviljelyyn ja olla reiluja eri tilatyypeille ja tuotantosuunnille, sekä tarkentaa lainsäädännössä aktiiviviljelijän määritelmää.
- Kannustaa myös osa-aikaiseen yrittämiseen.
- Tukea sukupuolten tasa-arvoa omistuksessa ja johtamisessa.

Maatalousyrityksen ja perhe-elämän yhdistäminen

Maatilayrittäjyys on usein perhekeskeistä työtä, jossa arki, työ ja koti limittyvät toisiinsa. Perhevapaiden ja lastenhoidon järjestäminen maatiloilla on sosiaalisen kestävyys-ytimessä. Niiden täytyy mahdollistaa tasavertainen osallistuminen työelämään, tukea sukupuolten välistä tasa-arvoa ja vahvistaa maatalouden houkuttelevuutta nuorille perheille.

Nykyinen järjestelmä ei riittävästi huomioi maatilaympäristön erityispiirteitä, kuten työajan joustavuutta, lomitusjärjestelmän rajoitteita tai lastenhoidon saatavuutta haja-asutusalueilla. Perheystävällinen maatalouspolitiikka tukee viljelijäperheiden hyvinvointia ja mahdollistaa yrittäjyyden eri elämäntilanteissa.

Tilanteen muuttamiseksi:

- 122 • Kehitetään perhevapaajärjestelmää siten, että myös maatalousyrittäjillä on aidosti
123 mahdollisuus jäädä vanhempainvapaalle ilman kohtuutonta taloudellista riskiä.
- 124 • Vahvistetaan lastenhoitopalveluiden saatavuutta maaseudulla, esimerkiksi tukemalla
125 perhepäivähoitoa ja liikkuvia palvelumalleja.
- 126 • Laajennetaan lomitusjärjestelmää kattamaan perhevapaiden aikaiset sijaisuudet, jotta
127 tilan toiminta ei vaarannu vanhempainvapaan aikana.
- 128 • Tuetaan maatilojen perheystävällisiä käytäntöjä, kuten joustavaa työaikaa, työn
129 jakamista puolisoiden kesken ja lastenhoidon yhdistämistä tilan arkeen.
- 130 • Tarjotaan neuvontaa ja vertaistukea viljelijäperheille perhevapaiden ja lastenhoidon
131 suunnitteluun.

132 Perheystävällinen maatalous on investointi tulevaisuuteen – se tukee omistajan vaihdoksia,
133 lisää alan vetovoimaa ja vahvistaa maaseudun elinvoimaa.

134

135 **Maaseudun elinvoima ja alueellinen oikeudenmukaisuus**

136 Maatalous on monilla alueilla koko yhteisön selkäranka. Ilman elävää maataloutta ei ole elävää
137 maaseutua. Samalla kun maatalous edistää maaseudun elinvoimaa, auttaa se ylläpitämään
138 kansallista kulttuuriperinnettä ja kansallismaisemaa. Maataloutta tukevat ratkaisut ovat samalla
139 myös investointeja kylien ja seutujen tulevaisuuteen.

140 Yhteiskuntamme on turvattava:

- 141 • Maatalouden harjoittamisen mahdollisuudet koko Suomessa.
- 142 • Omistajanvaihdosten edellytykset ja nuorten viljelijöiden asema.
- 143 • Lähipalveluiden, koulutuksen ja infrastruktuurin saatavuus.

144

145 **Maatalous ja työperäinen maahanmuutto**

146 Maatalous tarvitsee osaavaa työvoimaa. Työperäinen maahanmuutto on keskeinen ratkaisu
147 työvoimapulaan erityisesti kausitöissä ja eläintuotannossa. Sosiaalisesti kestävä
148 maatalouspolitiikka tunnistaa maahanmuuttajien merkityksen ja varmistaa, että heidän
149 työskentelynsä tapahtuu oikeudenmukaisissa ja turvallisissa olosuhteissa.

150 Työperäisen maahanmuuton tukeminen ei ole vain työvoimapolitiikkaa, se on osa maaseudun
151 elinvoiman vahvistamista ja kotouttamisen onnistumista. Maatilat voivat tarjota
152 maahanmuuttajille työtä, yhteisön ja mahdollisuuden rakentaa elämää Suomessa.

- 153 • Edistetään yhteistyötä viranomaisten, järjestöjen ja viljelijöiden välillä työperäisen
154 maahanmuuton onnistumiseksi.
- 155 • Kehitetään pilotti-hanke, jolla mahdollistetaan kieli- ja kulttuurikoulutusta maatalouden
156 työtehtäviin tuleville maahanmuuttajille.

- 157 • Etsitään keinoja vahvistaa työoikeudellista neuvontaa ja varmistetaan, että työntekijät
158 tuntevat oikeutensa ja velvollisuutensa.
- 159 • Helpotetaan maahanmuuttajien lupaprosesseja maatalouden työllisyyden edistämiseksi.
- 160 • Tuetaan tiloja henkilöstöjohtamisen osaamisessa ja monikulttuurisen työyhteisön
161 rakentamisessa.
- 162 • Kehitetään alueellisia kotouttamismalleja, joissa maaseutualueiden viranomaiset toimivat
163 aktiivisena vastaanottajana ja työnvälittäjinä.

164

165 **Maatalouskasvatus moottorina elinkeinon jatkuvuudelle**

166 Maatalouskasvatus kouluissa on investointi tulevaisuuteen. Se lisää ymmärrystä
167 ruoantuotannosta, vahvistaa luontosuhdetta ja voi herättää kiinnostuksen maatalousalaan jo
168 varhain. Maatilavierailut, kesätyömahdollisuudet ja käytännönläheinen opetus tuovat
169 maatalouden konkreettisesti nuorten arkeen.

170 Keskustanuoret näkee maatalouskasvatuksen osana laajempaa yhteiskunnallista
171 sivistystehtävää – se tukee kotimaisen ruoantuotannon arvostusta ja voi madaltaa kynnystä
172 hakeutua alalle.

- 173 • Tuetaan koulujen ja maatilojen yhteistyötä esimerkiksi vierailujen, työpajojen ja
174 oppimateriaalien muodossa.
- 175 • Luodaan kesätyöpolkuja nuorille maatalouden pariin, erityisesti maaseutualueilla.
- 176 • Kehitetään maatalouskasvatuksen sisältöjä osaksi perusopetusta ja toisen asteen
177 koulutusta.
- 178 • Vahvistetaan nuorten mahdollisuuksia tutustua maatalousyrittäjyyteen ja maaseudun
179 elinkeinoihin.
- 180 • Tuetaan järjestöjen ja oppilaitosten roolia maatalouskasvatuksen edistämisessä.

181

182 **Koulutus ja osaaminen maatalouden tulevaisuuden turvana**

183 Maatalouden menestys perustuu osaamiseen. Teknologian kehittyessä, ympäristövaatimusten
184 tiukentuessa ja markkinoiden muuttuessa viljelijöiden on saatava ajantasaista koulutusta ja
185 neuvontaa. Koulutus on myös maatalouspolitiikan investointi innovaatio- ja kilpailukykyyn.

- 186 • Vahvistetaan maatalousopetusta kaikilla koulutusasteilla, huomioiden erityisesti toisen
187 asteen koulutuksen saatavuus kaikkialla Suomessa.
- 188 • Kiinnitetään vahvemmin huomiota maatalousopetuksen laatuun koulutuspaikkojen ja -
189 määrien lisäksi.
- 190 • Kehitetään täydennyskoulutusta ja osaamisen päivittämistä koko työuran ajan. Luodaan
191 huoltovarmuudelle välttämättömien alojen erityinen koulutustuki, jolla varmistetaan
192 kouluttautumisen mahdollisuus myös työuran aikana ilman taloudellista riskiä.

- 193 • Luodaan pilottihanke maatalousyrittäjyyden kokeilemiseen yhdessä oppilaitosten ja
194 paikallisten yrittäjien kanssa, ns. "maatalousyrittäjyyden työharjoittelu".

195

196 **Kuluttajien oikeus kotimaiseen ruokaan**

197 Sosiaalinen oikeudenmukaisuus ulottuu myös kuluttajiin. Kaikilla on oikeus kohtuuhintaiseen,
198 turvalliseen ja vastuullisesti tuotettuun ruokaan riippumatta tulotasosta tai asuinpaikasta.
199 Julkisen ruokapalvelun tulee suosia kotimaista ruoantuotantoa.

- 200 • Kotimaisen ruoan tuotantoedellytykset turvataan pitkäjänteisesti.
201 • Ruokapolitiikka huomioi pienituloiset ja perheet.
202 • Julkinen sektori toimii esimerkkinä vastuullisissa, kotimaisissa hankinnoissa.
203

204 **Osallisuus ja yhteistyö**

205 Sosiaalisesti kestävässä maatalouspolitiikassa viljelijöillä, maaseudun asukkailla ja järjestöillä
206 on aito mahdollisuus vaikuttaa. Päätöksenteon on oltava avointa, alueellista osaamista
207 kunnioittavaa ja käytännön kokemukseen nojaavaa. Maaseudulla tarvitaan yhä enemmän
208 yhteen hiileen puhaltamista ja naapurin auttamista tilojen määrän vähentyessä.

209 Tarvitsemme:

- 210 • Vuoropuhelua viljelijöiden ja viranomaisten välillä.
211 • Byrokratian sujuvoittamista ja hallinnollisen taakan keventämistä.
212 • Enemmän tukea neuvontaan, koulutukseen ja osaamisen kehittämiseen.
213 • Taloudellisia kannustimia tilojen väliseen yhteistyöhön, jota voivat olla esimerkiksi
214 yhteishankinnat ja keskinäinen urakointi.

215 Maatalous on elinkeino, jossa tieto, taito ja kokemus siirtyvät sukupolvelta toiselle. Sosiaalisesti
216 kestävä maatalouspolitiikka tunnistaa tämän jatkuvuuden merkityksen ja tukee vuorovaikutusta
217 nuorten ja kokeneiden viljelijöiden välillä. Mentorointi, kokemustiedon jakaminen ja yhteisöllinen
218 oppiminen ovat keinoja vahvistaa osaamista, jaksamista ja tilojen tulevaisuutta.

219

220 Nuoret viljelijät kohtaavat alalle tullessaan monia haasteita, kuten investointipaineita, sääntelyä,
221 teknologian omaksumista ja yksinäisyyttä. Kokeneiden viljelijöiden tuki voi tarjota arvokasta
222 näkökulmaa, käytännön neuvoja ja henkistä kannustusta. Samalla vanhemmille viljelijöille
223 mentorointi voi olla tapa jatkaa vaikuttamista ja jakaa elämänmittaista osaamista. Sukupolvien
224 välinen vuorovaikutus ei ole vain tiedon siirtoa – se on yhteisöllisyyttä, arvostusta ja
225 maatalouden kulttuurisen jatkuvuuden turvaamista.

226

- 227 • Luodaan alueellisia mentorointiohjelmia, joissa kokeneet viljelijät tukevat nuoria yrittäjiä
228 tilan perustamisessa ja kehittämisessä.

- 229 • Tuetaan järjestöjen ja oppilaitosten roolia sukupolvien välisen vuorovaikutuksen
230 edistämisessä.
- 231 • Vahvistetaan kokemustiedon dokumentointia ja jakamista esimerkiksi tilavierailujen,
232 työpajojen ja digitaalisen materiaalin kautta.
- 233 • Nostetaan esiin viljelijöiden tarinoita ja kokemuksia osana maatalouskasvatusta ja alan
234 vetovoiman lisäämistä.

235

236 **Ruoantuotannon turvallisuus ja Suomen rooli globaalissa** 237 **ruokaturvassa**

238 Ruoantuotanto on turvallisuuskysymys. Kotimainen maatalous turvaa Suomen
239 huoltovarmuuden kriisitilanteissa ja vähentää riippuvuutta tuontiruoasta. Globaali ruokaturva on
240 yhä enemmän sidoksissa ilmastonmuutokseen, geopolitiisiin kriiseihin ja kauppapoliittisiin
241 jännitteisiin, näissä Suomi voi olla osa ratkaisua.

- 242 • Tarvitsemme panostuksia kotimaiseen siementuotantoon, jalostusketjuun ja
243 logistiikkaan parantaaksemme yhä varautumista.
- 244 • Pohjoismaista jalostusyhteistyötä on syytä syventää.
- 245 • Jaetaan suomalaista osaamista ja teknologiaa maihin, jotka kamppailevat
246 ruokaturvaongelmien kanssa.
- 247 • Edistetään kasviproteiinien elintarviketuotannon ja jalostuksen lisäämistä niin kotimaan
248 markkinoille kuin myös vientiin.
- 249 • Tarkastellaan geenimuunneltujen lajikkeiden mahdollisuuksia. Painotetaan kaikessa
250 GMO-toiminnassa vastuullisuutta.

251 Maapallon väestön määrä kasvaa vuosittain ja erityisesti se lisääntyy kehittyvissä maissa.
252 Elintaso kasvaa valtavalla vauhdilla kehittyvissä maissa ja tällä on suora vaikutus myös ruoan
253 kuluttamiseen. Samalla ilmastonmuutoksen myötä viljelyyn kelpaava maa vähenee globaalisti.
254 Suomessa on erinomaiset edellytykset tuottaa ruokaa myös tulevaisuudessa, huomioiden
255 pohjavesialueemme ja ilmaston lämpenemisen tarjoamat mahdollisuudet monipuolisempaan
256 kasvien tuotantoon. Meidän on varmistettava, että suomalainen ruoka tunnustetaan maailmalla
257 puhtaana ja turvallisena vaihtoehtona.

258

259 **Suomalainen kotieläintuotanto – maailman vastuullisinta myös** 260 **tulevaisuudessa**

261

262 Kotieläintuotanto on nyt ja tulevaisuudessa hyvin merkittävä osa Suomen ruokahuoltoa. Vaikka
263 uusimmat suositukset kannustavat siirtymään entistä kasvipohjaisempaan ruokavalioon, niin
264 Keskustanuoret näkevät eläintuotannon jatkumisen ja sen jatkuvan kehittämisen edelleen
265 tärkeänä osana ruokaketjua. Kotieläintilojen toiminta vaatii pitkäjänteisyyttä ja vakautta
266 kehittyäkseen.

267
268
269
270
271
272
273
274
275
276
277
278
279
280
281
282
283
284
285
286
287
288
289
290
291

292

- Suomalaisen eläintuotannon on oltava myös tulevaisuudessa:
- Maailman vastuullisinta ja eläinten hyvinvointia korostavaa.
 - Tuotanto mahdollistaa lajityypilliseen käyttäytymiseen.
 - Tuottajia on kannustettava ja tuettava eläinten hyvinvoinnin edistämiseksi ja uusien menetelmien käyttöön ottamiseksi.
- Eläinten ruokinnan on oltava vastuullista. Ruokinnan tulee perustua kotimaiseen ja kestävästi tuotetun rehun käyttöön. Siipikarjan kasvatuksessa on irtaannuttava ulkomailta tuodun soijan käytöstä ja siirryttävä käyttämään kotimaassa tuotettuja valkuaiskasveja.
- Eläinten jalostuksessa on siirryttävä kestävän kehityksen periaatteita noudattavaan suuntaan, jossa:
- Eläinten terveys, hyvinvointi ja elinvoimaisuus asetetaan etusijalle tuotantotehokkuuden sijaan.
 - Jalostuksessa on vältettävä yksipuolista valintaa. Muutoin jalostus voi johtaa eläinten liikkumisongelmiin tai aineenvaihduntahäiriöihin ja siten heikentää eläinten hyvinvointia.
 - Kotimaisten, paikallisiin oloihin sopeutuneiden rotujen ja uhanalaisten eläinrotujen säilyttämistä on tuettava osana maatalouden biologista monimuotoisuutta.
- Kuluttajien mahdollisuuksia tehdä eläineettisiä valintoja on parannettava lisäämällä läpinäkyvyyttä tuotantoketjuissa. Tuotantotapojen selkeämpi viestintä, esimerkiksi eettisyydestä kertovat merkinnät tai tietojärjestelmät, mahdollistavat vastuullisen kuluttamisen ja lisäävät luottamusta kotimaiseen tuotantoon.

Luonnon monimuotoisuus on maatalouden elinehto

- Luonnon monimuotoisuus on maatalouden kestävyiden ja tulevaisuuden kivijalka. Ilman monipuolista ekosysteemien verkostoa eivät pölyttäjät, maaperän mikrobit, tuhohyönteisten luontaiset viholliset tai sadon kannalta tärkeät ravinneprosessit toimi. Siksi maatalouspolitiikan on tuettava käytäntöjä, jotka lisäävät viljely-ympäristön ekologista toimivuutta.
- Monipuolisella viljelykierrolla vähennetään tauti- ja tuholaispainetta, sekä parannetaan maan rakennetta ja ravinteiden hyväksikäyttöä, tukien samalla kasvien välistä vuorovaikutusta ja rikastuttaen viljelymaisemaa.
 - Ylläpidetään ja kehitetään tuotantosuuntien alueellista monimuotoisuutta, joka tarjoaa suljetumpia ravinnekiertoja ja elinympäristöjen vaihtelua, joka hyödyttää monia lajeja.
 - Luodaan ja kehitetään mahdollisuuksia käyttää yhdyskunnallisia ja teollisia sivuvirtoja maataloudessa.

305 Torjunta-aineiden käytön vähentäminen ja niiden harkittu kohdentaminen ovat välttämättömiä
306 niin vesistöjen kuin pölyttäjien suojelemiseksi. Kasvinsuojelua tarvitaan myös jatkossa, ja siksi
307 olisi syytä siirtyä haitallisimmista aineista biologisiin. Näin ollen:

- 308 • Maatalouden tukijärjestelmien ja neuvonnan on tuettava biologisia ja mekaanisia
309 vaihtoehtoja, jotka voivat korvata kemiallista torjuntaa.
- 310 • Kehitetään investointitukia uusille teknologioille, jotka edistävät ekologista kestävyyttä.
- 311 • Samalla on huolehdittava, että Suomen oloihin on saatavilla riittävän laaja valikoima
312 torjunta-aineita

313 Esimerkiksi kameraruiskujen avulla tuholaiсторjunta voidaan kohdentaa tarkasti vain niille
314 alueille, joilla siihen on todellista tarvetta. Näiden teknologioiden käyttöönotto voi merkittävästi
315 vähentää torjunta-aineiden kokonaiskulutusta ja parantaa samalla tuotannon kannattavuutta.

316 Perinnebiotoopit, kuten niityt ja hakamaat, ovat suomalaisen luonnon monimuotoisuuden
317 aarreaikkoja. Ne tarvitsevat säilyäkseen aktiivista laidunnusta tai niittoa pitkäjänteistä,
318 taloudellista sekä hallinnollista tukea hoidon jatkumiseksi.

319 Suomessa Helmi-ohjelma on jo luonut vahvan perustan soiden, kosteikkojen ja metsien
320 ennallistamiselle tarjoamalla vapaaehtoisen ohjelman ja taloudellisia korvauksia
321 maanomistajalle ennallistamistoimista. Ilman riittävää korvausta ennallistamistoimet ovat
322 maanomistajalle taloudellisesti kestäättömiä.

323 Ennallistamista ja perinnebiotooppien hoitoa voidaan edistää myös luonnonarvomarkkinoiden
324 kautta. Malli perustuu vapaaehtoisuuteen ja voi houkutella mukaan niin yrityksiä kuin
325 kuluttajia, jotka haluavat tukea luonnonhoitoa.

- 326 • Maatilojen ja maanomistajien täytyy saada korvausta monimuotoisuuden ylläpitämisestä
327 ja ekosysteemipalveluiden tuottamisesta.
- 328 • Valtion täytyy korvata esimerkiksi turvepeltojen ennallistamisesta maanomistajille
329 aiheutuvia kuluja.

330 Erityisen tärkeää on, että järjestelmät rakennetaan pitkäjänteisesti ja hallinnollisesti selkeiksi,
331 jotta hoito turvaa aidosti lajirikkaiden elinympäristöjen kehittymisen ja säilymisen. Rahoitusta
332 voidaan järjestää useilla tavoilla.

- 333 • Yrityksille tarjotaan mahdollisuuksia ostaa biodiversiteettikompensaatioita maataloilta.
- 334 • Kunnat voivat ostaa luonnonhoitopalveluja paikallisilta tiloilta.
- 335 • Byrokratiaa on vähennettävä ja sääntelyä järjeistettävä siten, että viljelijällä on
336 paremmat mahdollisuudet soveltaa ja kokeilla erilaisia ekologisesti merkityksellisiä
337 menetelmiä tilatasolla.
- 338 • On panostettava Suomen olosuhteisiin soveltuvien uusien luonnon monimuotoisuutta ja
339 maan kasvukuntaa parantavien toimien kehittämiseen.

340 Haluamme rakentaa suomalaisen maatalouden tulevaisuutta, jossa tuotanto ja ympäristö eivät
341 ole vastakkain, vaan tukevat toisiaan. Luonnon monimuotoisuus on investointi tulevaan.

342 Tavoitteena tulee olla kaikilla tiloilla mahdollisimman pieni luontojalanjälki. Samalla se vahvistaa
343 maatalouden kriisinkestävyttä sekä lisää maiseman arvoa ja turvaa elinympäristömme tuleville
344 sukupolville.

345

346 **Monipuolinen tilarakenne on tie maaseudun elinvoimaisuuteen**

347

348 Suomalainen maatalous muodostuu erilaisten ja erikokoisten tilojen mosaikista. Monipuolinen
349 tilarakenne ja eri tuotantosunnat paitsi tukevat toinen toisiaan, niin samalla ne myös ylläpitävät
350 maatalousympäristön monimuotoisuutta. Kasvintuotanto sekä kotieläintalous toimivat
351 symbioosissa keskenään, kun esimerkiksi nautatilat voivat hyödyntää kasvintuotannon
352 viljelykierrossa tarvittavaa nurmea eläinten rehuksi ja samalla pelloille saadaan eläinten lantaa
353 lannoitteeksi, mikä rikastuttaa maaperän eliöstöä ja parantaa maan kasvukuntoa.

354

- 355 • Suomalainen maatalous tarvitsee myös jatkossa kaiken kokoisia tiloja eri
- 356 tuotantosunnista.
- 357 • Pelkkä tilakoon jatkuva kasvattaminen ei ole ratkaisu kotimaista ruoantuotannon
- 358 ylläpitämiseksi.
- 359 • Myös pienet ja keskikokoiset tilat voivat olla toiminnaltaan tehokkaita. Samalla voidaan
- 360 ylläpitää paikallista maatalousympäristön monimuotoisuutta.
- 361 • Pienillä tiloilla on myös paremmat mahdollisuudet erikoistua tuotannossaan.

362

363

364 **Luomutuotanto – oppia, osaamista ja mahdollisuuksia koko** 365 **maataloudelle**

366 Luomutuotanto tarjoaa monia sellaisia viljely- ja tuotantomenetelmiä, joita koko maatalous
367 tarvitsee tulevaisuudessa ilmastonmuutoksen vuoksi, sekä luonnon monimuotoisuuden
368 heikentyessä. Luomun keskeiset periaatteet, kuten monipuolinen viljelykierto, maaperän
369 kunnosta huolehtiminen, torjunta-aineiden välttäminen ja ravinteiden kierrättäminen, ovat
370 ilmastokestävän maatalouden peruspilareita. Luomuviljelijöillä on runsaasti käytännön
371 osaamista luonnonmukaisista menetelmistä, kuten biologisesta torjunnasta,
372 maanparannuksesta ja laidunnuksen hyödyntämisestä osana maisemanhoitoa.

- 373 • Osaamista tulee kehittää ja hyödyntää laajemmin koko maa- ja puutarhatalouden
- 374 kehittämisessä.
- 375 • Luomuviljelyssä hyviksi havaittuja tekniikoita ja käytänteitä on tuotava myös
- 376 tavanomaiseen viljelyyn.

377 Luomutuotanto on monin tavoin ympäristölle kestävämpi tapa tuottaa ruokaa. Se tukee
378 pölyttäjien elinoloja, vähentää ravinnekuormitusta ja edistää maatalousmaiseman elävyyttä.
379 Haasteita kuitenkin ovat korkeat työpanostukset, sadon määrän vaihtelu sekä heikosti toimivat

380 markkinat, jotka vaikeuttavat luomutuottajien asemaa. Näihin haasteisiin on tartuttava, jotta
381 luomu voisi lunastaa täyden potentiaalinsa osana kestävämpää ruokajärjestelmää.

382 Keskustanuoret näkee luomutuotannon tärkeänä osana tulevaisuuden maataloutta. On
383 löydettävä tapoja, joilla luomun parhaat käytännöt voidaan sisällyttää osaksi myös tavanomaista
384 viljelyä. Samalla on turvattava luomutuottajien toimeentulo ja kannustimet kehittää tuotantoaan.
385 Luomu ei ole vaihtoehto, vaan yhteinen mahdollisuus kohti kestävämpää maataloutta.

386

387 **Ilmastonmuutokseen on sopeuduttava ja sen etenemistä hillittävä –** 388 **samanaikaisesti**

389 Ilmastonmuutos vaikuttaa suomalaiseen maatalouteen yhä voimakkaammin. Kasvukausi
390 pitenee, sademäärät kasvavat ja sään ääri-ilmiöt lisääntyvät. Maatalouden on samanaikaisesti
391 sopeuduttava muuttuviin olosuhteisiin ja hillittävä omaa ilmastokuormaansa. Tämä
392 kaksoishaaste on mahdollinen ratkaista, kun hyödynnetään monipuolisesti kotimaista
393 osaamista, teknologiaa ja viljelijöiden käytännön tietoa.

- 394 • Monipuolinen viljelykierto ja jatkuva kasvipeitteisyys suojaavat maata eroosiolta ja
395 pitävät yllä maan rakennetta ja tuotantokykyä myös äärioloissa.
- 396 • Suomessa tulee kartoittaa mahdolliset keinokastelua vaativat alueet, ja selvittää keinot
397 kastelujärjestelmien rakentamiselle, jotta voidaan varautua kuiviin jaksoihin ja turvata
398 satojen määrä ja laatu.
- 399 • On pidettävä yhä tarkemmin huolta maaperän rakenteesta sekä siitä, ettei ravinteita
400 huuhtoudu vesistöihin, sillä kasvavat sademäärät lisäävät valumien riskiä.
- 401 • On tehtävä investointeja että selkeää ohjausta tiedeperustaisesti parhaisiin käytäntöihin.

402 Sopeutumisen rinnalla maatalouden tulee olla mukana ilmastonmuutoksen hillinnässä.
403 Viljelykierron monipuolistaminen ja kerääjäkasvien käyttö ylläpitävät maan kasvukuntoa ja
404 sitovat hiiltä maaperään. Jatkuva kasvipeitteisyys vähentää hiilidioksidipäästöjä ja tekee
405 viljelystä ilmastollisesti kestävämpää.

- 406 • Pyritään irtaantumaan fossiilisista polttoaineista maataloudessa.
- 407 • Eläintuotannon päästöjä on hillittävä, metaanipäästöjen kerääminen märehitijätiloilla on
408 otettava kehitykseen ja käyttöön.
- 409 • Siipikarjatuotannon riippuvuuteen tuontisoijasta on etsittävä kestävämpiä vaihtoehtoja
410 eläin- ja kasvijalostuksesta.
- 411 • Kotimaisten rehukasvien kehittäminen ja käyttö tarjoavat mahdollisuuden vähentää
412 riippuvuutta ulkomaisista panoksista.
- 413 • Hiiliviljelyä ja sen taloudellisia kannustimia tulee kehittää osaksi tukijärjestelmää, ja
414 viljelijöitä on tuettava siirtymässä ilmastokestävään tuotantoon.
- 415 • Tarvitaan panostuksia tutkimukseen, kasvinjalostukseen ja teknologiseen kehitykseen,
416 jotta voidaan luoda lajikkeita ja menetelmiä, jotka menestyvät muuttuvissa olosuhteissa.

417 Ilmastopolitiikka ei saa olla pelkkää rajoittamista. Se voi olla uuden oppimisen, osaamisen ja
418 kokeilujen mahdollistamista – ja samalla vahvistaa maatalouden kriisinkestävyyttä,
419 omavaraisuutta ja kilpailukykyä.

420

421 **Taloudellisesti kestävä maatalous**

422 Maatalous on taloudellisesti kestävä, kun se tarjoaa viljelijälle kannattavan elinkeinon ja
423 kuluttajalle luotettavaa, kotimaista ruokaa kohtuulliseen hintaan. Tuottajalle taloudellinen
424 kestävyys tarkoittaa mahdollisuutta kehittää yritystoimintaa, investoida ja elää työstään, ilman
425 jatkuvaa epävarmuutta. Kuluttajalle se merkitsee ruokaturvaa ja sitä, että suomalainen ruoka on
426 saavutettavaa kaikille tulotasosta ja asuinpaikasta riippumatta.

427 Taloudellisesti kestävä maatalous ei ole vain viljelijän etu. Se houkuttelee uusia yrittäjiä, luo
428 työpaikkoja ja pitää koko Suomen elinvoimaisena. Se turvaa ruokaketjun jatkuvuuden ja
429 mahdollistaa huoltovarmuuden kaikissa olosuhteissa. Tällä hetkellä suomalainen maatalous
430 kamppailee monien taloudellisten haasteiden kanssa. Tukipolitiikan epävarmuus,
431 tuotantopanosten hintojen heilahtelu ja markkinoiden epävakaus ovat ajaneet monet tilat
432 kannattavuuden äärirajoille. Investoinnit koetaan riskialttiiksi ja alan vetovoima on heikentynyt,
433 vaikka työpaikkoja olisi niin tiloilla kuin niiden ympärillä toimivissa elinkeinoissa. Pitkällä
434 aikavälillä tavoitteena on vahvistaa maatalouden markkinaehtoista kannattavuutta.
435 Tukiriippuvuutta voidaan vähentää vain hallitusti ja vasta, kun viljelijän mahdollisuus saada
436 tuotteistaan oikeudenmukainen hinta on turvattu.

437

438 **Ennakoitavuus**

439 Maatalousyrittäjän on voitava suunnitella toimintaansa pitkäjänteisesti niin päivittäisen
440 toiminnan, investointien kuin yrityksen kehittämisenkin näkökulmasta. Tähän tarvitaan vakaata
441 ja ennakoitavaa maatalouspolitiikkaa. Tukien maksujen viivästymiset ja vuosittain vaihtuvat
442 ehdot horjuttavat maatalousyrityksiä ja vähentävät luottamusta järjestelmään. Myös rahoittajat
443 tarvitsevat ennakoitavuutta. Sääntely on kiristynyt, vastuullisuusvaatimukset ovat kasvaneet ja
444 rahoituksen hakuprosessit ovat maatalousyrittäjille aiempaa raskaampia. Samalla EU:n
445 maatalouspolitiikan ja rahoitusmarkkinoiden sääntelyn yhteisvaikutukset näkyvät entistä
446 konkreettisemmin arjessa. Suomen oman tukijärjestelmän tulee kuvastaa EU:n CAP (common
447 agricultural policy) tukiauksia, ja niihin pitää sitoutua parlamentaarisesti ja yli hallituskausien.

- 448
- Tukien maksatusaikataulut pidetään sovitussa aikataulussa.
 - 449 • Vähennetään vuosittaisia tukiehtojen muutoksia ja varmistetaan tukipolitiikan
450 pitkäjänteisyys.
 - 451 • Kehitetään maatalousyrittäjien talousosaamista esimerkiksi laskentataidon, budjetoinnin
452 ja maksuvalmiussuunnittelun osalta.

- 453 • Luodaan yhtenäiset, käytännönläheiset vastuullisuuskriteerit yhteistyössä
454 maataloussektorin, viranomaisten ja pankkien kanssa, jotta raportointi on sujuvaa ja
455 tarkoituksenmukaista.
- 456 • Edistetään sääntelyn purkamista kansallisesti ja EU-tasolla. Tunnistetaan ja poistetaan
457 rahoituksen myöntämistä hidastavaa kansallista byrokratiaa.

458

459 **Vienti**

460 Suomalaisen ruoantuotannon vahvuuksia ovat puhtaus, jäljitettävyyys, turvallisuus ja eläinten
461 hyvinvointi. Nämä ovat globaalissa mittakaavassa kilpailuetuja, joita tulisi hyödyntää paremmin
462 viennissä ja kotimaisten tuotteiden lisäarvon rakentamisessa. Vastuullisuus ei saa jäädä
463 pelkäksi kulueräksi tuottajalle, vaan sen tulee näkyä myös maatalousyrittäjän saamassa
464 korvauksessa.

- 465 • Suunnataan vientiponnisteluja tuotteisiin, joiden kilpailuetu perustuu puhtauteen,
466 läpinäkyvyyteen ja vastuullisuuteen.
- 467 • Vahvistetaan suomalaisen ruoan brändiä vastuullisuuden ja alkuperän kautta.
- 468 • Kehitetään vientiä tukevia yritysverkostoja ja logistiikkaratkaisuja.
- 469 • Varmistetaan, että ruokavienti tukee kotimaan markkinoiden toimivuutta ja
470 huoltovarmuutta.
- 471 • Tuetaan pienempien toimijoiden osallistumista kansainvälisille messuille ja markkinoille.

472

473 **Monialaisuus**

474 Kaikki maatalousyriykset eivät tavoittele tuotannon laajentamista, mutta monilla on
475 mahdollisuus kehittää uusia tulovirtoja esimerkiksi tuotteiden jalostuksella, suoramyynnillä,
476 maatilamatkailulla, urakoinnilla tai puhtaan energian tuotannolla. Monipuolistaminen parantaa
477 maatalousyriyksen taloudellista kestävyyttä, tukee paikallistaloutta ja vastaa kuluttajien sekä
478 yhteiskunnan muuttuviin tarpeisiin. Maatalousyriykset voivat tuottaa ruokaa, energiaa, palveluja
479 ja ympäristöhyötyjä. Näiden mahdollisuuksien hyödyntäminen edellyttää yrittäjyyttä tukevaa
480 ilmapiiriä, neuvontaa ja investointien mahdollistamista. Tuetaan myös tilojen välistä yhteistyötä
481 ja resurssien yhteiskäyttöä esimerkiksi yhteisinvestointien ja yhteisten palveluiden kautta.
482 Yhteistoiminta voi lisätä kustannustehokkuutta ja helpottaa uusien liiketoimintojen kehittämistä.

- 483 • Mahdollistetaan uusien tulovirtojen muodostamista pienimuotoisessa toiminnassa
484 keventämällä hallinnollista taakkaa ja selkeyttämällä lupaprosesseja.
- 485 • Kehitetään maatilayrittäjien osaamista tuotteistamisessa, liiketoiminnan suunnittelussa,
486 digimarkkinoinnissa ja uusien toimintamallien käynnistämisessä.
- 487 • Tuetaan monipuolista maatilayrittäjyyttä tarjoamalla investointitukia.
- 488 • Lisätään neuvontaa tuotteiden jalostukseen, maatilamatkailuun, metsätalouteen,
489 uusiutuvan energian tuotantoon ja urakointiin.

- 490 • Vähennetään suoramyynnin ja jalostusasteen estävää byrokratiaa
491 elintarviketurvallisuudesta tinkimättä.

492

493 Reilu ruokaketju

494 Maatalousyrittäjät ovat ruokaketjun kivijalka. Tuottajahintojen ja kuluttajahintojen välinen kuilu
495 on kasvanut, eikä tuotantopanosten kallistuminen näy tuottajan myymän lopputuotteen
496 hinnassa. Maatalousyrittäjän toimeentulon täytyy olla vakaa ja ennustettava. Ruokaketjun arvo
497 jakautuu epätasaisesti, eikä sopimusjärjestelmät aina turvaa viljelijän asemaa tai
498 ennakoitavuutta. Reilumpi ruokaketju edellyttää läpinäkyvyyttä ja toimia epäreilujen
499 kauppatapojen estämiseksi.

- 500 • Lisätään ruokaketjun läpinäkyvyyttä siten, että kuluttajahinnan jakautuminen tuottajan,
501 teollisuuden ja kaupan välillä tulee selvästi näkyväksi kuluttajalle.
502 • Tuetaan ja vahvistetaan tuottajaorganisaatioiden muodostumista.
503 • Selvitetään mahdollisuus rajoittaa tai kieltää kaupan omien merkkien käyttö
504 elintarvikeketjuissa, koska niiden katsotaan heikentävän tuottajan asemaa ja vääristävän
505 kilpailua.
506 • Maatalousyrittäjillä tulee olla mahdollisuus lakkoilla, ja lupa keskustella omien tuotteiden
507 hinnoista julkisesti.

508

509 Liiketoimintaosaaminen ja riskienhallinta

510 Maatalous on vaativa ja pääomavaltainen elinkeino, joka edellyttää vahvaa
511 liiketoimintaosaamista. Kannattavuuden, investointien ja rahoituksen hallinta vaativat yhä
512 enemmän taloudellista ymmärrystä ja kykyä ennakoida. Markkinahintojen vaihtelut ja sään ääri-
513 ilmiöt ovat riskejä, jotka kuormittavat yrittäjää ja vaativat suunnitelmallista reagointikykyä.
514 Maatalousyrittäjyyden taloudellinen osaaminen on keskeinen edellytys kestäväälle
515 maataloudelle, investoinneille ja sukupolvenvaihdoksille.

- 516 • Vahvistetaan yrittäjälähtöistä koulutustarjontaa erityisesti talousosaamisessa,
517 riskienhallinnassa ja strategisessa suunnittelussa.
518 • Tuetaan yrittäjiä varautumaan toimintaympäristön muutoksiin, kuten sään ääri-ilmiöihin,
519 markkinahäiriöihin ja geopoliittisiin riskeihin.

520

521 Teknologia ja digitalisaatio

522 Uusi teknologia, digitalisaatio ja automaatio tarjoavat maataloudelle merkittäviä mahdollisuuksia
523 parantaa tuottavuutta, työn tehokkuutta ja resurssien käyttöä. Investoinnit älymaatalouteen,

524 dataperustaiseen päätöksentekoon ja tilojen digitalisointiin voivat vahvistaa taloudellista
525 kestävyttä. Teknologian käyttöönotto edellyttää kuitenkin koulutusta, investointikykyä ja
526 toimintaympäristöä, jossa myös pienemmillä toimijoilla on mahdollisuus hyötyä uusista
527 ratkaisuista.

- 528 • Tuetaan maatalojen digitalisaatiota ja teknologisia investointeja osana maatalouden
529 kehittämisohjelmia.
- 530 • Tarjotaan koulutusta ja neuvontaa datan hyödyntämisestä tuotannon ohjauksessa ja
531 päätöksenteossa.
- 532 • Mahdollistetaan uusien teknologioiden pilotointia ja käyttöönottoa.
- 533 • Hyödynnetään teknologiaa kannattavuuden, energiatehokkuuden ja
534 resurssitehokkuuden parantamiseksi.

535

536 **Omavaraisuus-, huoltovarmuus- ja haittaeläinpolitiikka**

537 Suomen omavaraisuus on ruoan osalta hyvällä tasolla, mutta riippuvuus ulkomaisista
538 tuotantopanoksista tekee ruokajärjestelmästä haavoittuvan. Lannoitteiden,
539 kasvinsuojeluaineiden, valkuaisrehujen, energian ja koneiden osalta omavaraisuus on heikolla
540 tasolla. Kriisit, kuten pandemia tai sota, ovat osoittaneet, kuinka nopeasti toimitusketjut voivat
541 katketa ja maataloustuotanto ajautua haasteisiin. Huoltovarmuus ei ole pelkästään
542 poikkeusolojen kysymys, vaan se on osa taloudellista kestävyttä myös normaalioloissa.
543 Omavaraisuuden vahvistaminen luo turvaa, lisää tuotannon ennakoitavuutta ja vahvistaa koko
544 ruokaketjun resilienssiä. Samalla se luo uusia mahdollisuuksia kotimaiselle tuotannolle,
545 innovaatioille ja kiertotaloudelle.

546 Suomen maatalouden turvaamiseksi petoeläinten ja tautien aiheuttamia riskejä tulee ehkäistä.
547 Erilaisten maataloutta haittaavien eläinten, esimerkiksi susien ja valkoposkikihanhien
548 kannanhoidollinen metsästys on sallittava. Villisikojen metsästyksen tavoitteena täytyy olla
549 vieraslajin suomesta poistaminen. Maatalousyrittäjän on myös saatava riittävä korvaus
550 taloudellisista menetyksistä, joita syntyy riistaeläinten takia. Itärajan aitahankkeiden
551 toteuttamista on edistettävä niin turvallisuuspoliittisista syistä, kuin tauti- ja vieraslajien
552 torjumiseksi.

- 553 • Vahvistetaan valkuaisomavaraisuutta.
- 554 • Huoltovarmuuden vuoksi maatalouden tulee olla kannattavaa koko maassa.
- 555 • Edistetään kierrätysravinteiden käyttöä ja kotimaisten lannoitteiden tuotantoa.
- 556 • Tuetaan energiaomavaraisuutta kannustamalla maatilayrityksiä biokaasu- ja
557 aurinkoenergiahankkeisiin.
- 558 • Kriittisten tuotantopanosten saatavuuteen tulee varautua, esimerkiksi
559 varmuusvarastoilla.
- 560 • Erilaisten riistaeläinten kannanhoidollinen metsästys on sallittava.
- 561 • Villisikojen trikiini näytteen tulee olla metsästäjälle maksuton.
- 562 • Riistaeläimistä aiheutuvat taloudelliset korvaukset on turvattava.

- 563 • Itärajaa on aidattava peto- ja tautiriskien hallitsemiseksi, mutta aidan pääasiallisena
564 tehtävänä tulee olla turvallisuuden parantaminen.

565

566 Omistajavaihdokset

567 Tulevaisuudessa yhä useampi maatilayrityksen ostaja on muu kuin sukulainen. Uusien yrittäjien
568 pääsyä alalle perheen ulkopuolelta tulee helpottaa. Omistajavaihdokset ovat usein
569 taloudellisesti, juridisesti ja henkisesti vaativa prosessi. On yhteiskunnallisesti tärkeää, että
570 elinkelpoiset tilat löytävät jatkajan ja että nuorilla on todellinen mahdollisuus ryhtyä
571 maatalousyrittäjiksi. Omistajavaihdoksia on tarkasteltava kokonaisvaltaisesti: kyse ei ole vain
572 tilakaupasta, vaan elämänvaiheesta, jossa tarvitaan rohkaisua, neuvontaa ja tukea pitkällä
573 aikavälillä. Myös uusien yrittäjien pääsyä alalle perheen ulkopuolelta tulee helpottaa.

- 574 • Tarjotaan neuvontaa liiketoimintasuunnitteluun ja omistajanvaihdon toteuttamiseen.
575 • Vahvistetaan tukea henkiseen ja taloudelliseen valmistautumiseen omistajavaihdon
576 eri vaiheissa.
577 • Kehitetään käytäntöjä, jotka helpottavat tilojen siirtymistä myös perheen ulkopuolisille
578 jatkajille.
579 • Nuorten viljelijöiden aloittamisavustuksia ja korkotukilainan määrää tulee nostaa.

580